

ORMANCILIK TARİHİ DERS NOTU (Öğrenci Özeti)

GENEL BİLGİLER

Tarih Nedir?

Geçmişte yaşamış insan topluluklarının ekonomik, sosyal ve siyasal alanlardaki yaşantılarını 1) neden sonuç ilişkileri içerisinde 2) belgelere dayanarak 3) yer ve zaman göstererek 4) tarafsız biçimde inceleyen ve anlatan sosyal bilim dalıdır.

Tarih bilimi, sadece geçmişteki olayları incelemek ve bu olayların ardındaki nedenleri açıklamakla yetinmez, günümüzün ve geleceğin politikasına ışık tutar.

Bu bakımdan bugün varılan durumu anlayabilmek ve değerlendirebilmek, günümüzün ve geleceğin sorunlarına çözümler üretebilmek için, tarihle ilgilenmek ve geçmişle ilgili araştırmalar yapmak gerekir.

Tarih yazmak tarih yapmak kadar önemlidir. Yazarlar yapana sadık kalmazsa, değişmeyen gerçek insanlığı şaşırtacak bir nitelik alır **K.ATATÜRK.**

TARİHİN ÖZELLİKLERİ

- Geçmişte yaşanmış olayları inceler.
- İnsanlar meydana getirir (Doğanın meydana geçirdiği sürece ne deriz?)
- Belgelere dayanmalıdır.
- Yer ve zaman belirtilmeli.
- Sebep-sonuç ilişkisi olmalıdır.
- Objektif (tarafsız) olmalı.
- Tarihi olaylar tekrarlanamaz (deney- gözlem yapılamaz).

TARİH ANLATIMINDA YER VE ZAMANIN ÖNEMİ NEDİR?

- 1)- Yer ve zamanın belirtilmesiyle olayın GERÇEK olup olmadığını anlarız.
- 2)- Olayın geçtiği yer ile olayın meydana geldiği zaman dilimi o olayın sebep ve sonuçlarını belirlememizde gereklidir.

Çünkü o yerin iklimi, yaşam şartları, madenleri, o zaman içindeki nüfusu, o zaman içindeki toplumsal değerler olayın meydana geliş sebeplerini oluşturabilirler.

SEBEP-SONUÇ İLİŞKİSİNİN ÖNEMİ NEDİR?

Bütün olaylar bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlıdır. Her olay kendisinden önceki olayın **SONUCU**, kendisinden sonraki olayın **SEBEBİ**'dir.

Önceki olayı bilmezsek, sonraki olayı kavrayamayız. Ya da yanlış değerlendiririz.

TARİHİN KONUSU

İnsanların faaliyetleri ve bunların sonuçlarını incelemektir.

İnsan faaliyetleri önce düşünce olarak ortaya çıkar, daha sonra uygulama alanına konulması ile olgu ve olaylar şekline dönüşür.

Olgu: Fetih hareketi, Anadolu'nun Türkleşmesi, Nüfus artışı.

Olay: İstanbul'un Fethi, Malazgirt savaşı, Bir çocuğun doğumu

TARİH FELSEFESİ

- Tarihi tecrübeleri günümüz meselelerinin çözümü için yeniden yorumlamaya Tarih Felsefesi denir.
- Yunanca'da phileo (sevgi) ve sophia (bilgelik) kelimelerinin yan yana gelmesinden oluşuyor... fhiosophia (bilgelik sevgisi).
- Felsefe: -Varlığın ve bilginin bilimsel olarak araştırılması;
-bir bilimin ya da bilgi alanının temelini oluşturan ilkeler bütünü .tarih felsefesi, orman felsefesi vb
- Bir konudaki olayların neden ve sonuçları üzerine soyut düşünce ileri sürmek-felsefe yapmak!

TARİHİN TASNİFİ (SINIFLANDIRILMASI)

- 1)- Zamana Göre Sınıflandırma: (Örnek: Ortaçağ tarihi,15. yüzyıl tarihi gibi...)
- 2)- Mekana(Yer) Göre sınıflandırma: (Örnek: Türkiye Tarihi, Roma tarihi, Avrupa tarihi gibi...)
- 3)- Konuya Göre Sınıflandırma: (Örnek: Tıp Tarihi, Sanat tarihi, Ormancılık Tarihi gibi...)

Tarihe Yardımcı Bilimler

- 1. Arkeoloji
- 2. Paleografya-eski yazı bilimi
- 3. Etnografya-gelenek görenek bilimi
- 4. Etnoloji- ırk bilim (Budunbilim)
- 5. Epigrafya- yazıt bilimi
- 6. Filoloji - dilbilim
- 7. Nüvizmatik (Meskukat) (Sikkecilik, Para koleksiyonculuğu)
- 8. Fiziki Antropoloji- insanı fiziksel özelliklerine göre sınıflandırır
- 9. Paleantropoloji- insanın zaman içindeki değişimini fiziksel bakımdan fosillerde inceler
- 10. Sosyoloji- toplum bilimi
- 11. Diplomasi- milletlerarası ilişkileri yürütme işi
- 12. Kimya -
- 13. Sicilografı (Mühür Bilgisi)-mühürlerin doğruluğunun belirler
- 14. Heraldik- Armabilim

1-Arkeoloji: Arkhaios" (eski) ve "Logos" (bilim): Eski Kültür ve Uygarlıkları, onlardan kalan maddi kalıntıları açısından inceleyen; yer ve zamanını saptamakla uğraşan bir bilimdir.

Maddi kalıntılar terimiyle insan elinden çıkan, insan düşüncesinin ürünü olan eserler, alet ve malzeme ile ev eşyaları, sanat yapıtları kastedilir. Bu yönüyle arkeolojiyi, geçmiş zaman insanların "el emeği göz nuru " olarak tanımlayabiliriz.

Eski Yunancanın "[Arkhaios](#)" (eski) ve "Logos" (bilim) kelimelerinden türetilmiş olan arkeoloji kelime olarak (Osmanlıca "[Atikiyat](#)") "Eskinin Bilimi" anlamına gelirse de diğer bütün bilim dallarının kaynağı " anası " durumundadır.

2. Paleografya: Geçmişte kullanılan yazıları okuyan bilimdir.

3. Etnografya: Bir toplumun gelenek ve görenekleriyle ilgili özellikleri araştıran ve anlatan bilimdir.

4-Budunbilim-Irkibilim-Budunbilim (etnoloji): insanların ırklarına ayrılışını, ırkların kökenini, oluşumunu, yeryüzüne yayılışını, aralarındaki bağıntıları ve bunların töre, dil ve kültür niteliklerini, genel yasalar çıkarmak amacıyla inceleyip karşılaştıran, geçmişte yaşamış ve halen yaşamakta olan değişik kültürleri karşılaştırmalı olarak inceleyen bilim dalına verilen isimdir.

5-Yazıt bilimi ya da epigrafi: Konusu yazıtları ve tarihî yapıtlardaki yazıları incelemek olan bilim dalıdır. Yazıt bilimi, tarihe yardımcı bir daldır. Bu bilimle uğraşan kişilere yazıt bilimci ya da epigrafist denir.

6-Filoloji: Dil bilimidir. Diller arasındaki ilişkileri inceler.

7-Nüemizmatik, sikke ve madalyonların tarihi ve tanımıyla uğraşan; Tarih biliminin alt kolu olan bilim dalının adıdır. Sikke anlamına gelen Grekçe “nomisma” ile Latince “numisma” kelimelerinden türemiştir. Bu bilim dalında uzman kişilere “Nüemizmat” adı verilir.

8- **İnsan bilimi ya da antropoloji:** İnsanın ve insanlığın incelenmesini konu alan bilim dalıdır.

İki anlamda holistiktir: 1-Tüm zamanlarda yaşamış olan veya yaşayan bütün insanlara ilişkindir ve 2- insanlığın tüm boyutlarını kapsar. Prensipde, tüm toplulukların tüm kurumlarıyla ilgilenir. Antropoloji özellikle kültürel görecelilik, bağlamın derinlemesine incelenmesi ve kültürler-arası karşılaştırmalara verdiği önem ile diğer sosyal disiplinlerden ayrılır. Fiziki antropoloji, insanın fiziksel özelliklerini metrik ve morfolojik yöntemlerle araştırır. Toplum genetik yapısını esas alarak yaşayan insan gruplarının çeşitliliğinin nedenlerini bulmaya çalışır.

- **9- Paleoantropoloji:** fiziksel ya da **biyolojik paleontoloji** olarak da tanımlanan bilim dalı. Paleoantropoloji insan ve bağlantılı türlerin zaman içerisindeki değişimini fosil kayıtlarına dayanarak açıklar. Burada türler arası ilişki [genetik](#) ya da [anatomik](#) yapıya bakılarak açıklanır.
Paleoantropologlar: Çalışmalarında kemik kalıntıları, ayak izleri ve fosillerden yararlanırlar.
- **10-Sosyoloji:** İnsan toplumlarını bilimsel, sistematik ve eleştirel olarak inceleyen sosyal bir bilimdir. Sosyolojinin araştırma konusu toplum ve toplumsal yaşamla ilgili olgu ve olaylardır. Toplumun yapısı, organizasyonu, değişimi, işleyişi, sosyolojinin ilgi alanı içine girer.
- **11- Diploması:** Milletlerarası ilişkileri yürütme ve yönetme mesleği ile bu mesleğin uygulama alanıdır.
Diplomasının birinci niteliği "müzakere"dir. Barış esas amaç olmak üzere, savaş için müzakere dahil diplomasının sınırları içine girer.
Bu gün için diploması yalnız siyasi nitelikte olmayıp, ekonomik, teknik, kültürel, askeri yönleri de çok gelişmiştir.
- **12-Kimya :** C14 metodunu kullanarak eski kullanılmış araç ve gereçlerin yaşları hakkında bilgi verir.
- **13- Mühür Bilimi (Sicilografi):** Resmi belge ya da yazışmalardaki mühürlerin doğruluğunu, dolayısıyla belgelerin geçerli olup olmadığını inceler.

- **14-Heraldik:** Eski devirlerden günümüze kadar toplumlarda kullanılan [arma](#), [bayrak](#) ve [unvanları](#) inceleyen bilim dalıdır. Arma, bayrak, mühür ve unvan bazı meselelerin aydınlatılmasında tarihçiye yardımcı olmasından dolayı tarihin yardımcı bilimlerinden biri olarak sayılmaktadır.

ORMANCILIK TARİHİ

Bilindiği gibi tarih, sosyal bilimlerin bir dalı olup, toplumların yaşamlarını yer zaman göstererek çeşitli yönleriyle inceler ve günümüze aktarır. Tarih bilimi, geçmişteki insan topluluklarının siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik vb. alanlardaki etkinlikleri konusunda bizleri aydınlatmak ve uyarmakla birlikte, aynı zamanda bizden sonraki kuşakları da düşünce ve eylemlerinde yönlendirici ve eğitici bir role de sahiptir.

Tarih bilimi, sadece geçmişteki olayları incelemek ve bu olayların ardındaki nedenleri açıklamakla yetinmez, günümüzün ve geleceğin politikasına ışık tutar. Bu bakımdan bugün varılan durumu anlayabilmek ve değerlendirebilmek, günümüzün ve geleceğin sorunlarına çözümler üretebilmek için, tarihle ilgilenmek ve geçmişle ilgili araştırmalar yapmak gerekir.

Tarih Bilimi ve Ormancılık Tarihi ile İlişkisi

Tarih bilimi çeşitli bilim dalları için büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle, hemen bütün bilim ve sanat dalları geçmişi araştırmaya yönelmiş ve dolayısıyla tarih bilimi çeşitli dallara ayrılmıştır. Örneğin, iktisat tarihi, sanat tarihi, tıp tarihi, sosyal tarih, edebiyat tarihi, hukuk tarihi, ziraat tarihi, dinler tarihi, bilimler tarihi, teknikler tarihi vb. gibi. Ormancılık tarihi de bu sayılanlar arasında yer almakta ve pek çoğu ile yakın ve uzak ilişki içinde bulunmaktadır.

Ormancılık "Toplumun orman ürün ve hizmetlerine olan gereksiniminin sürekli olarak karşılanması ve aynı zamanda ormanların varlığının devamı için yürütülen etkinlikler" **Ormancılık tarihi**, geçmişte yaşamış insan topluluklarının ormanla ilişkilerini sosyal, siyasal, ekonomik ve teknik alanlardaki gelişmelerle birlikte neden sonuç ilişkileri

içerisinde belgelere dayanarak yer ve zaman göstererek tarafsız biçimde inceleyen ve anlatan bir bilim dalıdır.

Tarihi ilişkiler hakkında ormancının bilgisi yoksa geçmişte çeşitli etkilerin sonucu olmuş yaşlı bir orman parçasına müdahale doğru ve başarılı bir sonuca ulaşması rastlantıya bağlı kalacaktır.

Bugün ülkeler ve bölgeler itibarıyla çok değişik orman mülkiyetinin oluşumunu yalnız tarihsel araştırmalar açıklayabilir. Yine köylülerin **ormandan yararlanma haklarının** yasalarda yer alması ve günümüze kadar varlığını sürdürmesi ancak tarihsel ilişkiler içinde doğru olarak değerlendirilebilir.

Aynı şekilde tarihi gelişmeler bilinmeksizin çeşitli ülkelerin ormancılık ile ilgili yasal düzenlemelerin gerekçelerini açıklamak güçtür.

Ormancılık tarihi, ormancılık için gerekli olan uzun dönemli ve çok yönlü planlamalara olanak sağlar ve ormancılık bilimlerinin her dalı için çok önemli bir yardımcı rolü oynar.

Ormancılık Tarihi ve Kapsamı

Ormancılık bilimlerinin bir dalı olan ormancılık tarihi, insan toplulukları ile ormanlar arasındaki ilişkilerin geçmişteki seyrini inceler, günümüzdeki ve gelecekteki gelişmeleri belirler. Toplumların değişik dönemlerde ormanlardan ne türlü talepleri bulunduğu, ormanların zamanla değişen işlevlerinin neler olduğu, ormanların oluşumu ve gelişimi üzerinde toplumların ne gibi etkiler yaptığı “ormancılık tarihinin kapsamını” oluşturur.

Ormanlar üzerinde bilinen ilk insan müdahalelerinin söz konusu olduğu dönem, ormancılık tarihinin başlangıcı kabul edilmektedir. Bu dönem ilkçağ olup, tarih öncesi dönem ormancılık tarihinin kapsamı dışındadır .

Tarih öncesi dönem, orman tarihinin (Doğa Tarihi) kapsamına girer. Orman tarihi bu dönemdeki insan etkilerinin olmaksızın, yalnızca iklim ve yetiştirme ortamının gücü ile ormanın gelişmesini ele alır ve bunun için de paleobotanik, klimatoloji, dendroklimatoloji ve arkeolojiye dayanır.

Özellikle polen analizleri sayesinde geçmişin vejetasyonu hakkında bilimsel tahminler yapılması aynı zamanda eski çağlardaki insanların ormanlar üzerine etkileri konusunda önemli bulgular elde edilmesi mümkün olmuştur.

Doğaldır ki, orman tarihinin bulguları ormancılık tarihine önemli katkılar sağlamaktadır.

Ormancılık Tarihinin Önemi ve Gereği

Denilebilir ki, tarihle en çok ilgilenen bilim kollarından birisi de, ormancılık bilimidir. Bunun başlıca nedeni, ormanların yaşam sürelerinin insan ömründen çok daha fazla olması ve ormancılığın temelini oluşturan insan-orman ilişkilerinin çok uzun bir geçmişe sahip bulunmasıdır. Gerçekten, geçmiş dönemlerde insan topluluklarının ormanlar üzerindeki çeşitli etkileri, günümüzün ormancılığını oluşturmuştur.

Ormancılık Tarihi ile İlgili Örnek Olaylar

1- Anadolu Ormanlarının Tarihi

Anadolu'nun orman durumu hakkındaki bilgiler İç Anadolu'nun çok eski zamanlardan beri ormansız olduğunu ve step vejetasyonu ile kaplı bulunduğunu göstermektedir.

Erken Holosen dönemi (günümüzden 11 bin yıl öncesi) vejetasyonuna ilişkin polen analizlerinin verilerine dayanılarak İç Anadolu step bölgelerinin bugünkü doğal durumdan daha geniş bir alanı kapladığının söylenebileceği belirtilmektedir.

Güneybatı Anadolu'nun denize bakan alçak yerlerinde ve 800 m yüksekliğe kadar olan yamaç eteklerinde ise Akdeniz vejetasyonun bulunduğu Quercus infectoria'nın (Mazı meşesi, herdem yeşil) egemen olduğu ve ayrıca bu vejetasyon kuşağında Pinus brutia'nın da çok yaygın biçimde görüldüğü; yeterli yağış alan 800-2000 m yükseltiler arasında soğuğa dayanıklı ve yaprağını döken özellikle meşe türleri gibi ağaçların da karışık olarak bulunduğu ibrelili ağaç ormanlarının yer aldığı anlaşılmaktadır.

Batı Anadolu'nun ibrelili-yapraklı karışık orman kuşağında, Güneybatı Anadolu'nun dağ ormanlarındaki Abies cilicica ve Cedrus libani gibi türlerin yer almadığı saptanmıştır.

Öte yandan Anadolu'nun bitki örtüsüne ilişkin polen analizleri, günümüzden 16.000 yıl öncesinden 4.000 yıl öncesine kadar Anadolu'da ormanlık alanların azalmadığını, tersine gitgide arttığını, 4.000 yılından bu yana ise giderek azaldığını göstermektedir. Bu durumun, insan topluluklarının doğaya aşırı ve bilinçsiz müdahalesinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Bilindiği üzere, Anadolu'nun toprakları çeşitli çağlarda sayısız yerleşmelere ve uygarlıklara sahne olmuştur.

Bir yandan İç Anadolu'da Hititlerden başlamak suretiyle Frigyalılar ve Lidyalılar ve Lidya egemenliğine son veren Persler, diğer yandan sahil kısımlarında Finikeliler, Yunanlılar ve Romalılar Anadolu ormanlarından geniş ölçüde yararlanmış ve bu ormanların tahribinde önemli etkileri olmuştur.

Yine, Yunan, Roma ve Bizans dönemlerinde de Anadolu ormanlarının tahribatı devam etmiştir.

Özellikle Büyük İskender'in (M.Ö. 356-323) Anadolu'yu istilasından sonra Anadolu'nun doğal kaynakları insafsız bir biçimde sömürülmeye ve tahrip edilmeye başlamıştır. Roma İmparatorluğu döneminde Anadolu ormanlarının gemi yapımı, madenlerin eritilmesi, katran üretimi ve yeni tarım alanları elde etmek amacıyla büyük ölçüde ve aşırı bir biçimde tahrip edilmiş olduğuna işaret etmektedir.

Bilindiği üzere X. yüzyıldan itibaren Anadolu toprakları Türk kavimlerinin istilasına/hakimiyetine uğramış ve XI. yüzyıldan itibaren de kesin olarak Türklerin egemenliğine girmeye başlamıştır.

Anadolu’da sürekli bir iskânın başlamasıyla ile ormanlar da hemen her ülkede olduğu gibi tarım alanı ve otlak kazanmak amacıyla tahrip edilmiştir.

2-Orman Mülkiyetinin Doğuşu ve Gelişimi

İlk zamanlarda ormanlar herkesin dilediği gibi kullandığı kolektif bir mülk karakterindeydi.

İnsan topluluklarının aile, köy ve komün biçiminde yapılaşması ve bunların orman ürünlerine olan gereksinmelerini sağlamada güçlüklerle karşılaşması aile, köy ve komün mülkiyet haklarının ormanlar üzerine de uzanmasına yol açmış ve böylece ilk orman mülkiyeti doğmuştur.

Sürekli bir gelişme gösteren insan topluluklarının komünlerden kentlere doğru büyümesi, orman ürünlerine gereksinmeyi daha da arttırmış ve ormanlardan yapılan yararlanma **ilk kez komün ormanları** ve **küçük kişi ormanları** olarak ortaya çıkan mülkler üzerinde mülkiyet haklarının kuvvetlenmesine neden olmuştur.

Bilindiği gibi, ormana sahip olma konusunda ilk ve genel girişimler Orta Çağ’da krallar ve derebeyleri tarafından bazı emirnameler ve nizamnameler çıkarılması ile başlamıştır.

Avrupa’da göçebe **German ve Gall** kavimlerinin bulunduğu zamanlarda ormanlar her sınıf tarafından paylaşıp kullanılabilen bir kamu mülkü kurumundaydı. **Feodalizm başlayıp doğal/bakir yerlere zorla sahip olma durumu ortaya çıkınca, başıboş mülkiyete son verilmiş Avrupa ormanları krallar, bazı soylu kişiler ve Vasallar (*)** (Vasal sözcüğü, bir derebeyinin himayesine girip kendini onun hizmetine vakfeden ve sadakat gösteren kimse için kullanılmaktadır) **arasında bölünerek feodal sistemin toprak yapısı içinde yer almıştır (GREELEY, 1953).**

Genel olarak yerleşmelere kuvvetle bağlı bulunan mülkiyet kurumu, Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde birbirlerine benzer biçiminde bir oluşum ve gelişim göstermiştir. Gerçekten, aşağıda açıklanan Almanya-Fransa, İsviçre ve İngiltere’deki durum bu yargıyı doğrulamaktadır.

Almanya’da ilk zamanlarda bir aşiret ve klan mülkiyeti gözlenmekte ve arazi mülkiyeti henüz gelişmemiş durumundaydı. Ormanlar kollektif bir mülkiyetin konusu olup, yerleşme yerlerine uzak olan ve **Mark Ormanı** adını alan geniş alanların her türlü

ağacı, gölü, deresi, bataklığı vb. umumun yararlanmasına açık bulunmaktaydı (Mark, ilk zamanlarda Almanya'da komünler tarafından topluca sahip olunan arazidir).

Yerleşme yerlerine daha yakın kısımlar ise, o yerde yaşayanların hayvanlarının otlatılmasına ayrılan ve yine ormandan açılmış yerler olarak kullanılan arazi durumundaydı. Her özgür kişi, avlanma, balıkçılık, ağaç kesme, otlatma ve tarım amacı ile kolektif nitelikteki bu alanlar üzerinde hak sahibiydi. Arazi üzerindeki kişisel mülkiyet sadece yerleşme yerini ve hemen yakınındaki tarım alanını içine almaktaydı. (HESKE, 1938)

Daha sonraları Mark'a karşı hükümdarlık kudretini temsil eden **BAN (*)** ortaya çıkmıştır (*) Ban, içinde avlanmanın, tarla açmanın, otlatmanın kral tarafından yasaklanmış olduğu ormanlardır. Ban ilk kez, soyluların ve maiyetlerinin çıkarlarını korumak amacıyla avlanmayı yasak etmek ve sınırlamak biçiminde belirmiş ve daha sonraları arazi açmaları, otlatma, orman ağaçlarının kesilmesini de kayıt altına alacak biçimde gelişerek etki alanı arttırmıştır. Alman ormancılığında kuşaktan kuşağa geçmek ve uygulanmak suretiyle Ban devlet ve kraliyet kuvvetini yüzyıllar boyunca temsil etmiştir.

Alman ormancılık politikasının ortaya çıkmasında Mark ve Ban arasındaki sürekli mücadelenin büyük rolü olmuştur.

Her özgür kişinin yararlanmasına açık olan Mark ormanları, Ortaçağ'da kraliyet ve feodal sistemin gelişmesi ile krallar ve soylular tarafından ele geçirilmiş ve bu yüzden büyük ölçüde azalmıştır.

Ortaçağ'da kentlerin kurulmaya başlaması ile orman mülkiyetinde kent ormanları ortaya çıkmıştır. Öte yandan bazı din kurumları da bağışlardan ve kilise nüfuzundan yararlanarak orman sahibi olmuşlardır.

Ortaçağ'da, orman mülkiyeti oldukça karışık bir durum göstermektedir. Ormanlar birinci derecede haneden mensupları ve diğer soylular, ikinci derecede de kentler ve kilise kurumlarının ellerinde bulunmaktaydı.

Feodal dönemin Alman ormancılığından arta kalan kavramlarından biri de Fief (*)'dir (Fief, Timar ve Zeamet karşılığı kullanılmaktadır). Fief, krallar ve soylular tarafından sadakat yemini ettirilerek ya tebaalarına ya da nüfuzlu arazi sahiplerine kendi ormanlardan verilen kısımlardı ve bir yararlanma hakkıydı. (Ortaçağ'da senyörün Vassalına geçimlik olarak verdiği topraktır. vassal, işlediği bu topraktan kazandıkları karşısında senyörüne belirli bir miktar vergi verir).

Ortaçağ'ın kapanışını izleyen dönemde, XVII. yüzyılda feodal beylerin sahip oldukları ormanlar, kimsenin üzerine hak iddia etmediği alanlara doğru yayılarak bir artış

göstermiştir. Büyük savaşların tahripleri, özellikle Otuz Yıl Savaşları (1618-1648) pek çok köyün yıkılmasına ve terk edilmesine neden olmuş ve bu köylerin civarındaki arazi derebeylerin eline geçmiştir. Bundan başka derebeyleri, özellikle madenler civarındaki ormanlara, maden işlerinin ağaç gereksinmesini karşılamak amacıyla el koymuşlardır.

Feodal derebeylere ait orman alanlarının önemli derecede artışına neden olan etkenlerden biri de, Almanya’da XVI. yüzyılda başlayan (dinde) reform hareketleridir. Protestanlık ortaya çıktı, Martin Luther). Birçok manastır ve kiliseye ait geniş orman alanları bu hareketler sırasında derebeylerinin ormanlarına katılmıştır. Ayrıca, Mark sistemin bozulması, komün ormanlarının büyük bir kısmının da derebeylerinin ormanlarına eklenmesi sonucunu doğurmuştur.

Ortaçağ’ın sonlarına doğru komün ormanlarının bölünüp parçalanması ile ortaya çıkmaya başlayan küçük köylü ormanları, bu çağı izleyen XVI., XVII. ve XVIII. yüzyıllarda da gözükmeyi sürdürmüştür.

XVIII. yüzyılın sonlarına kadar, derebeylerin elinde bulunan orman mülkiyeti gelişmesini sürdürmüş ve önemli derecede artmıştır. Bununla beraber, XIX. yüzyılın başlangıcında ortaya çıkan büyük politik devrimler ve buna paralel olarak modern devlet kavramındaki gelişmeler bu tip ormanların hukuksal statüsünde çok büyük değişikliklere neden olmuştur.

Alman ormancılığındaki değişikliğe, bir yandan eyalet meclislerinin yeniden kurulması ve soylulara ait orman mülklerinin eyalete geçmesi, öte yandan Fransız İhtilali ve bunu izleyen dönemde ortaya çıkan liberal akımlar derin biçimde etki yapmıştır.

XIX. yüzyılın ikinci yarısında Bismark tarafından kurulan Alman Birliği zamanında her eyalet kendine özgü bir ormancılık politikasına sahip bulunmaktaydı.

Bu dönemde, özellikle özel ormanlar konusunda çeşitli eyaletler arasında farklı tutumlar görülmüş ve bir takım eyaletler özel orman mülkiyetine geniş özgürlük tanırken, diğer bir kısmı da bu ormanların denetim altına alınmasında ısrar etmiştir. Orman mülkiyetinin doğuşu ve gelişmesi bakımından **Fransa**’yı IX. yüzyılın sonuna kadar Almanya ile birlikte düşünmek mümkündür.

Romalıların Fransa’yı fethinden sonra sahipsiz yerler genellikle devlet veya imparatorluk mülkiyeti olarak ilan edilmiş, kamu yönetiminin denetimi altına geçmiştir. Diğer yerler ise, büyük miktarda Galli şeflere yani, yerli halk arasındaki nüfuzlu

kimselere veya Vasallara bağışlanmıştır. Bağışlanan bu arazi üzerindeki ormanlardan daha sonra feodal dönemin arazi yapısını oluşturan aile mülkleri ile şövalyeler, soylular ve senyörlere ait avlanma ormanları doğmuştur.

Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra, kilise nüfuzu hızla artmış ve bu nüfuza dayanarak din kurumları mülklerini önemli miktarda genişletme olasılığını bulmuşlardır. Belirtildiğine göre IX. yüzyılda Fransa toplam arazisinin üçte biri kilisenin eline geçmiştir. Bunun bir sonucu olarak da kilise Fransız İhtilali'ne kadar orman mülkünün en büyük maliki olarak görülmüştür.

XVIII. yüzyılın sonlarında meydana gelen Fransız İhtilali eski kırsal yapıyı büyük ölçüde değiştirmiş, köylü ve komünlere toprağın bir kısmını elde etmede eşit olanak vermiştir. Pek çok kraliyet ormanı ve bazı soylulara ait mülkler ulusal mülk haline getirilmişlerdir.

Bütün bu karışıklıklardan sonra, XIX. yüzyılda durum istikrar kazanmış ve bunun sonucu olarak Modern Fransa'da üç çeşit orman mülkiyeti doğmuştur. Bunlarda devlet, komün veya belediye ve kişi (özel) mülkiyetleridir.

İsviçre, IV. yüzyılın sonuna kadar Romalıların egemenliği altında kalmış ve V. yüzyılda Fransız yönetimine geçmiştir. Gerek bu dönemde, gerekse bunu izleyen ve XIII. yüzyıla kadar geçen zamanda, yerleşim ve tarım alanlarının artması sürmüştür, hatta çok yüksek rakımlı yerlere kadar uzanarak ormanlardan açmalara neden olmuştur.

XIX. yüzyılda çok sayıda komünlerin doğal kaynaklarını yönetme işletme konusunda önce kantonlar ve daha sonra federasyon halinde birleşmeye doğru gittikleri ve bu birleşmenin yararlı olduğunu anladıkları görülmektedir. Halen var olan 1 milyon hektarlık orman alanının üçte ikisine sayıları 3000'in üzerinde olan komünler sahip bulunmakta ve bunlar İsviçre ormancılığında ve ulusal politika da önemli bir yer tutmaktadır. Ormanların geri kalan kısmına da özel kişiler, kantonlar ve konfederasyon sahip bulunmaktadır.

İngiltere'de orman mülkiyetinin doğuşu ve gelişimi yerleşmeler ve nüfus artışı ile sıkı sıkıya ilgili bulunmaktadır.

Romalıların işgali sırasında İngiltere'nin büyük bir kısmının ormanlarla kaplı bulunduğu bilinmektedir. Gerek Romalılar ve gerekse daha sonraları V. yüzyıldan XI.

yüzyıla kadar gelen çeşitli istilacı kavimler bu orman örtüsünü çeşitli biçimde tahrip etmiş ve değiştirilmiştir.

Ormanlarla ilgili ilk kısıtlayıcı hükümler genellikle avlanma konusunda olmuş ve bununla ilgili olarak çeşitli kurallar konulmuştur. Özellikle XI. yüzyılın başlarında Normanların İngiltere’yi fethinden sonra, kraliyet ormanları hakkında esaslı yasaklayıcı hükümler getirilmiştir.

1483 yılında IV. Edward zamanında ilk defa orman içinde yaşayan halka kendi mülklerine sahip olma hakkı tanınmış, ağaç kesme ve satış izni verilmiştir.

XIX. yüzyılın sonlarında çeşitli nedenlerle azalmış olan ormanların %97’si özel arazi sahiplerinin ellerinde bulunmakta ve bu kimseler tarafından genellikle, spor, sanat ve çeşitli alanlardaki gereksinimlerini karşılamak amacıyla kullanılmaktaydı. (Bizde neden çoğu kamu malı? Çünkü büyük çoğunluk Hanedana aitti, Avrupalılar özelleştirmede zaten halka aitti).

İngiltere ancak XIX. yüzyıldan sonra ormanlara gereken önemi vermiş ve XX. yüzyılın ilk yarısında ormancılık politikası yönünden önemli çalışmalar başlamıştır. Devlet daha sonraki tarihlerde, bir yandan yeniden orman yetiştirme yolundaki çalışmalar yaparken, öte yandan da özel orman sahiplerini de bu yolda özendirici ve yardımcı etkinliklere yöneltmiştir.

Ormancılığı ileri ve mülkiyet konusu istikrar kazanmış olan ülkelerdeki orman mülkiyetinin doğuşu ve gelişimi göstermektedir ki, ormanlar başlangıçta herkesin gelişigüzel yararlanmasına açık tutulmuş ve mülkiyet konusunda herhangi bir kısıtlayıcı düzenlemeye gidilmemiştir.

Feodal çağlarda genellikle derebeylerine ait mülkler büyük bir artış göstermiş ve yine bu dönemlerde bazı yerlerde komün ormanlarının paylaşılması sonucunda küçük köylü mülkiyeti doğmuştur.

XVIII. yüzyılın sonlarına ve XIX. yüzyılın başlarında ortaya çıkan büyük politik devrimler ve devlet anlayışındaki yenilikler, özellikle derebeylerine ait orman mülkiyetinin ortadan kalkmasına neden olmuş ve orman mülkiyetinde bu tarihten sonra bir istikrar sağlanmıştır.

Denilebilir ki, Türkiye’de de ormana vaki müdahaleler tüm dünya ülkelerinde bir benzerlik göstermektedir. Genel olarak mülkiyetin doğuşu incelenirken mülkiyeti etkilediği görülen politik, sosyal ve ekonomik faktörler, söz konusu olmuş ve orman mülkiyetinin gelişimi Avrupa ülkelerine benzer biçimde ve hemen aynı zamanlarda olmuştur.

Osmanlıların XIII. yüzyılda Anadolu'ya gelip yerleşmelerinden çok önce Anadolu toprakları üzerinde bir takım uygarlıkların kurulduğu bilinmektedir. Bir yandan İç Anadolu'da, Hititlerden başlamak suretiyle Frikyalılar, Lidyalılar ve Persler, öte yandan sahil kısımlarında Finikeliler, Yunanlılar ve Romalılar ormanların tahribinde büyük rol oynamışlardır. Özellikle Romalılar döneminde, Anadolu'da tarım alanı ormanlık alan aleyhine genişlemiştir.

Roma İmparatorluğu'ndan sonra, önceleri Araplar ve daha sonraları Türkler tarafından Anadolu'nun fethine/istilasına girişildiği ve özellikle XI. yüzyıldan itibaren Anadolu'nun Türk egemenliğine girdiği görülmektedir.

Anadolu'da sürekli yerleşmenin başladığı ve buna paralel olarak da ormanların hemen her ülkede olduğu gibi tarım arazisi ve otlak kazanmak amacıyla tahrip edildiği, kurulan devletlerin arazi rejimine bağlı olarak çeşitli etkiler altında kaldığı şüphesizdir. Anadolu'da kurulan Türk-İslam devletlerinin arazi rejimlerine kısaca göz atmak, orman mülkiyetinin doğuşu ve gelişimini anlamak yönünden gereklidir.

İslamiyet'in ilk zamanlarında, savaşlarda elde edilen arazi ganimetten sayılır ve savaşa katılanlar arasında paylaşılır ve beşte biri de hazineye (Beytülmal) ayrılırdı. Genel olarak özel mülkiyete dokunulmaz, ancak ondan arazi vergisi yerine geçen öşür (ürünlerin 1/10) veya haraç (gayrimüslimlerden) alınırdı.

Bununla beraber, toprak savaşarak alındığı takdirde, özel mülk oluşuna bakılmaz ve paylaşılırdı. Fethedildikten sonra gazilere veya diğer Müslümanlara dağıtılan araziden öşür (ürünlerin 1/10'u) alınır ve bu arazi öşür arazisi olarak isimlendirilirdi. Bazı arazi de, fethedilmiş olduğu halde, sahipleri olan Müslüman olmayan kimselerin elinde bırakılır, bunlardan haraç alınır ve bu araziye de haraç arazisi denilirdi. Gerek öşür gerekse haraç arazi özel mülkiyetin konusu olmaktadır.

Daha sonraları, savaşlarda elde edilen arazisinin savaşa katılanlara dağıtılması usulü kaldırılmış ve toprağın ve toprağın rakabesi (kuru mülkiyeti) devlet için alıkoyulmuştur.

Öte yandan, İslamiyet'te bir kısım mülk arazisinin vakfedildiği bilinmektedir. Bu topraklara hiç kimse tarafından el uzatılmazdı.

Bu duruma göre, İslam'da araziyi mülkiyet bakımından üçe ayırmak mümkündür.

1- Özel mülkiyetteki arazi (Mülk arazisi)

a) Öşür arazisi

b) Haraç arazisi (Osmanlı döneminde, Müslüman olmayan yurttaşların devlete ödemekle yükümlü oldukları vergi).

c) İkta usulü ile sahip olunan arazi: *mülkiyeti devlete ait olup, geçici bir süreliğine devlet memurlarına (asker ve sivil memurlara) hizmetlerinin karşılığında maaş yerine verilen topraklara ikta denir. Vezir, emir ve devlet adamlarına görevlerine karşılık verilen dirliklerdir*

2- Devlet mülkiyetindeki arazi (Miri arazi)

3- Mülk araziden vakfedilen arazi (Vakıf arazi)

Bu arazi rejimi Abbasilerin egemenliğine son veren, Selçuklular döneminde bazı değişikliklere uğramıştır. Bununla beraber, gerek Büyük Selçuklularda gerekse Anadolu Selçuklularında arazi yine Mülk, Miri ve Vakıf olarak üç kısma ayrılmıştır.

Mülk arazi (özel mülkiyetteki arazi), özellikle Anadolu Selçuklularında, miri araziden ayrılmak suretiyle çeşitli nedenlerle kişilere verilen arazi olup, bu türlü araziye elde kimseler burada her çeşit tasarruf hakkına sahiptirler. Bunların toprağı elinden alınamaz, araziye isterse miras bırakılabilir, satar, hibe ve vakıf edebilir. Satılan arazinin, alan kimsenin mülkü haline gelmesi ve mülk arazinin sahibine geniş haklar tanınması özel mülkiyetin artmasına neden olmuştur.

Miri arazi ise, toprağın rekabesi devlette kalmak üzere, devlete hizmet edenlere hizmet karşılığında, çeşitli şekillerde (Has, İkta ve Timar) dağıtılmış durumdaydı. **Has**, yalnız hükümdarlara tahsis edilen; **İkta** ise vezir, emir ve devlet adamlarına görevlerine karşılık verilen dirliklerdir. **Timar**, sipahilere tahsis edilirdi.

Vakıf araziye gelince, orijin itibariyle miri araziden ayrılmış yerlerdir. Bu arazinin öşür ve resimleri bilim ve sosyal kurumların giderlerine tahsis edilmiştir.

kuru mülkiyeti devlete, yararlanma hakları başkalarına ait olur; **timar**, **zeamet** ve **has** sahipleri de bu toprakların öşür, haraç, ferağ ve intikal harcı gibi Miri menfaatler denilen hâsılatını hizmetleri karşılığında alırlardı. Timar ve Zeametlerin dağıtımındaki yolsuzluklar nedeniyle Tanzimat'ın ilanı (1839) ile bu timar ve zeamet usulü (dirlik) kaldırılmıştır.

Osmanlılar döneminde özellikle Arazi Kanunu'ndan önceki dönemde, devletin ormanlarla ilgilenmesi, özellikle Tophane ve Tersane ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla bazı ormanlar hakkında koruyucu nitelikte bir takım önlemlerin alınması ile başlamış ve böylece devlet ormanlarının temeli atılmıştır.

Öte yandan, bu dönemde Tersane ve Tophane ormanlarından başka bazı ormanlarında bulunduğu işaret edilmektedir. Bunlar Miri Koru, Koruyucu Hümayun, Hassa Korusu, Cibali Mubahadaki ormanlar ile özel mülkiyete konu olan Miri arazi ve Mülk arazi üzerine bulunan ormanlar, köylere ait ormanlar ve Vakıf ormanlardır.

Ancak eldeki tarihsel belgelere ve literatüre dayanarak bu dönemde varlığına işaret edilen bu türlü ormanların hukuksal nitelikleri hakkında tam bir yargıya varmak zordur. Osmanlı İmparatorluğu döneminde araziye ilişkin ayrıntılı bir kanun ilk kez 1858 yılında çıkarılmış olan Arazi Kanunu'dur. Bu kanun ülke topraklarını beş grupta toplanmıştır (Sonraki bölümlerde açıklanmaktadır).

DÜNYA ORMANCILIK GELİŞMELERİNE GENEL BAKIŞ

Ormancılığın Gelişim Evreleri

1. Barınma ve beslenme evresi
2. Düzensiz ağaç kesimi evresi
3. Ormanı koruma evresi
4. Teknik ormancılık evresi

1-Barınma ve beslenme evresi

- İlk insanların yaşamı yaşamaya en uygun ortam olan ormanlarda başlamış ve tümüyle ormanların sağladığı olanaklara bağlı kalmıştır. Yaşamını sürdürebilmek için ormanlardaki meyvelerden ve hayvanlardan yararlanmayı, her türlü araç gerecini ağaçtan yapmayı öğrenmiştir. İnsanların ormandaki ilkel yaşama biçiminin bugün de sürdüğüne ilişkin örnekler mevcuttur.
- Gerçekten avcılık, bugün de Kanada ve Sibiry'a'nın kuzeyinde Tayga (ağaçlı) ve Tundra'larda (60⁰ kuzeyi ağaçsız ova) tek yararlanma biçimidir. Beslenmek için ormandan meyve toplayarak yararlanma örneklerine de Afrika, G.Amerika ve GD Asya'da rastlanmaktadır.
- Dukha Türkleri Moğolistan'ın kuzeybatı sınırında, Sayan Dağları'nda aynı şekilde yaşamaktadır. Ancak insanların hayvan beslemeye ve tarıma başlaması, ormanlarda

otlatma ve açmalara neden olmuş, açılan alanlar verimsizleşince yeni alanlara geçilmiştir. Böylece insanların ormanı tahrip etme süreci başlamıştır.

2-Düzensiz ağaç kesimi evresi

İlk zamanlarda ormanlar ortak mülkiyetin konusu idi. Özellikle Avrupa'nın göçebe topluluklarında her insan tarafından kullanılan ve paylaşılan ortak bir maldı. Sürekli yerleşimlerin başlaması ile gerek mesken yapımı gerekse tarım araçlarının yapımında odun kullanımı önem kazanmıştır. Önceleri tek ağaç kesimi ile başlayan bu süreç, büyük uygarlıkların kurulması ile, yakacak odun, yapı malzemesi, savaş araçları ve gemi yapımı için toplu ve düzensiz ağaç kesimi biçimine dönüşmüştür.

Mısır, İran, Yunan, Roma gibi ilk çağ uygarlıkları döneminde Akdeniz ülkelerindeki ormanlar büyük ölçüde tahrip edilmiştir. Bugün de gelişmekte olan kimi ülkelerde düzensiz ağaç kesimi yaygındır.

Hatta ilk destansı şiir olan antik Babil hikayesi Gılgamış Destanında (MÖ 3000'lerde geçen) sedir ormanlarına yolculuktan bahsedilmektedir. *Gılgamış ve Enkidu sediri Babil'e eve götürmek için kesiyorlar. Yeni tablette Enkidu'nun, ormanı çorak hale getirmenin kötü birşey olduğunun ve tanrıları kızdıracağına farkına vardığını ifade ediyor gibi gözüken bir dize de var. Bu çeşit bir çevre bilincinin de antik şiirlerde çok nadir görüldüğünü ekledi.*

- İki bin yıldan daha önce Plato; Attika Tepesi ile ilgili, tepenin ormandan yoksun bırakıldığını ve ardından üretken su sistemlerini ve toprak örtüsünü kaybettiğini yazmıştı. Hatta bu duruma “hastalıktan mahvolmuş bir vücudun iskeleti” benzetmesini yapmıştı.
- Roma'da ormanların korunması gereği M.Ö 449 yılında ifade edilmişti. Yine İtalya'da ortaçağın başlarında ormanların korunması için kanunlar çıkarılmıştı. Böyle bir yasa ile Floransa Cumhuriyetinde Apenin Tepesi 18. yüzyıl ortalarına kadar ormanlık kalabilmişti.

3- Ormanı koruma evresi

- Ormanlarda hayvanların otlatılması, açmacılık ve düzensiz ağaç kesimi biçimdeki yararlanmalar ve orman tahripleri **ortaçağda da sürmüştür**. Eskiye oranla daha çok odun kullanıldığı için bu çağa “**odun çağı**” adı verilmiştir.
- Avrupa'nın ormanları, feodal yönetimin krallık, derebeylik ve kilise gibi kurumları arasında bölünmüştür. Krallar ve derebeyler, kendi ormanlarının güvenliğini sağlamak için açma ve hayvan otlatılmasını yasaklayan ve serbest yararlanmayı kısıtlayan emirnameler çıkarmıştır.

- Bu ilk emirnameler genellikle ormanların korunmasından çok buradaki avların sürekliliğini korumak içindir.
- Ancak bu yasaklar köylülerin direnişine neden olmuştur. Bunu sonucu “ormanlardan yararlanma hakları sistemi” ortaya çıkmış ve köylüye meyve toplama, otlatma, yakacak odun gibi bazı haklar tanınmıştır. Bu yararlanma hakları günümüze kadar gelmiş ve kimi Avrupa ülkeleri yasalarında yer almıştır.
- Öte yandan ormanların hoyratça kullanımı, ortaçağda insanlığı bazı olumsuz sonuçlarla karşı karşıya getirdi. İlk olumsuzluk kereste fiyatlarındaki çok büyük artıştır.
- Fransa’nın kuzeyinde (Douai) fakir aileler ölümleri için tabut yaptıramaz olurlar ve kiralık tabutlar kullanılmaya başlar. Orta büyüklükteki bir ev için 12 meşe ağacı kullanmak zorundaydı insanlar.
Yine 50 kg demir eldesi için 200 kg demir cevheri ve bunun eritilmesi için de 25 m³ odun gerekiyor.
- Yine bir fırın 40 günde 30 ha lık bir ormanı tüketebilirdi.
- Kimi teknik ve mühendislik işlerinde de büyük ağaç bulunmasının zorluğu kısa keresteli köprü yapımı gibi teknik arayışları ortaya çıkarır.
- İngiltere kralının maliye bakanı Richard Fitz Nigel, 1170’lerde ormanların azalması (tarım için açmaların çok artması) üzerine 6 ağaç (çotuk) kuralını ortaya atmıştır.
- Özel ormanlarından kesen bile ormanda kıyım yapıyor olarak kabul edilecekti. Krallıktan maaş alıp vergi vermeyenler kesim yaparsa daha ağır cezalara çarptırılacaktır.
- Bu düzenlemelerin ardından doğan ihtiyaç nedeniyle İngiltere’de 1181 yılında kraliyet ormanlarındaki düzensiz yararlanmalar bir yasa ile yasaklanmıştır.
- Fransa’da 13. yy’da ormancılık örgütü kurulmuştur. Yine köylülerin ormanlardan nasıl yararlanacaklarına dair yönetmelikler çıkarılmıştır. Bu yönetmelik çalışmaları 16 yüzyıla kadar sürmüştür.
- 17. yy’da ise kral 14. Luis zamanında başvekil (başbakan) Jean Baptiste COLBERT tarafından 1669 yılında bir orman yasası çıkarılmıştır. Colbert yasası diye anılan bu yasa, ormanlardan tarla açmayı, ağaç kesmeyi, hayvan otlatmayı yasaklamıştır.
- Almanya da da 13 ve 14. yy’larda ormanlardan yararlanmayı düzenleyen tedbirler ve yönetmelikler çıkarılmıştır.
- İsviçre Bern ormanlarını korumak için 1304 yılında yasa çıkarmıştır.
- Avusturya’da düzensiz yararlanmaları önlemek için 16. yy dan itibaren önlemler alınmış,
- Avusturya’da 1766 yılında (18.yy da) ise orman yönetmeliği çıkarılmıştır.
- Macaristan 1791 yılında ilk orman yasasını çıkarmıştır.
- Gerçekten de Fransa’da daha 10. yy’da hasılat düzenlemeleri yapıldığı, 16. yüzyıldan başlayarak bölgelere ve ağaç türlerine göre değişiklik gösteren ormancılık tekniklerinin bulunduğu bilinmektedir.
- Almanya’da hasılat çalışmalarının yanısıra 14. yy’da Nürnberg devlet ormanlarında ibrelilerle ilk yapay ağaçlamaların başladığı bilinmektedir.

- **1343’de İsviçre, sabit sürekli odun arzını sağlamak ve çığ afetine karşı korunmak için ormanların korunmasını sağlayacak bir yasal düzenlemeyi yürürlüğe sokmuştur.**

Böylece, bir yandan yukarıdaki örneklerden görüldüğü üzere ormanı koruma evresinde ormanların mülkiyet durumu, köylülerin ormandan yararlanma hakları düzenlenmiş, ormanlara zarar verici eylemlerin yasaklanmasına ve suçluların cezalandırılmasına ilişkin hukuksal temeller belirtilmiş; öte yandan da gençleştirme ve hasılatın düzenlenmesi gibi ormancılık tekniği ile ilgili bazı çabalara girişilmiştir.

4- Teknik Ormancılık Evresi

17. ve 19. yy’larda özellikle orta Avrupa’da nüfusun ve endüstriyel talebin artan baskısı odun üretimini ekonomik gereksinim haline getirmiş ve **odunun yapı malzemesi ve yakıt olarak** büyük ölçüde kullanılmasına yol açmıştır. Bu gelişmeler, bir çok ülkede ormanlardan yapılagelen yararlanmayı geniş ölçüde sınırlamaya yönelik önlemler alınmasına yol açmıştır.

Ancak sıkı denetimi öngören bu eğilimler, 18. yy’ın liberal ekonomi sisteminin ve kişilere geniş özgürlük getiren Fransız devriminin etkisiyle önemli ölçüde azalmıştır. Bu durumu 19. yy’ın ekonomik devrimi izlemiştir.

Kağıt ve kağıt hamurunda ve gelişen diğer teknolojilerin etkisinde odun, daha önce görülmemiş biçimde; örneğin maden, cam, tuz, gemi, metalurji endüstrileri için de hammadde olarak talep edilmeye başlanmış, diğer deyişle ahşap, ekonomik değer kazanmaya başlamıştır.

- Odunun ekonomik bir değer kazanması karşısında ormanın sürekli yetiştirilmesi için ticari baskılar artmıştır. Pek çok ülkede, orman varlığının sürdürülebilirliğinin ulusal ekonomiler için temel oluşturduğu anlaşılmıştır.

İşte çıplak ve kullanılmayan arazilerin kazanılması ve orman kurmaya yönelik etkinliklerin başlaması bu döneme rastlamaktadır. 18. yy sonu ile 19. yy başlarında Avrupa’nın dağlık bölgelerinde seller ve çığlar, erozyon, çamurla dolu vadiler, su havzalarında tarım ve otlatma gibi insan baskısının doğurduğu sorunlar ciddi bir hale gelmiştir.

- Ayrıca yürüyen kumulların durdurulmasında orman örtüsünün önemi özellikle Fransa ve Almanya’da anlaşılmıştır. Bu tür olgular bir çok ülkenin koruma ormanları (Protection Forest) üzerinde özenle durmalarına yol açmıştır.
- Sulama için su havzalarının yoğun biçimde kullanılması ABD’de kamu arazilerindeki orman rezervlerinin bu amaçla ayrılmasına neden olmuştur.
- Ülkelerin çoğunda dağlık alanlardaki ormanların büyük bölümü devlet ormanı haline getirilmiştir. Sellerin oluşturduğu zararlar dağlık arazilerdeki özel mülkiyet üzerinde de “kamu yararı” ilkesini güçlendirmiştir.
- Fransa, İsviçre ve Avusturya, ormansızlaşmadan kaynaklanan felaketlere karşı ilk planlı çalışmaları yapan ülkelerdir. Ancak yapılan pek çok teknik tesis, olumlu etkiler yapamamıştı; ormancılardan ısrarları üzerine 1800’lü yılların sonlarında ormancılık tekniğine başvuruldu ve bu işbirliği sonucunda iyi neticeler sağlandı.

- Fransa’da 1860-1876 arasında sel mıntıklarında 94 932 Ha arazi ağaçlandırıldı. Bu iş için 14 milyon altın Frank sarfedildi.
- Sağlanan faydalar üzerine 1910 yılından itibaren, Alplerde (İtalya-İsviçre-Fransa arasında), Pyréneler (İspanya-Fransa arasında) ve Seven (Norveç) Dağlarında 768 000 Ha arazi islah edildi. Bu çalışmaların devamında çalışmaların ağırlık merkezini ağaçlandırmalar oluşturdu. Hatta, teknik tesisler kurulması için 22 milyon Frank harcanmasına rağmen, **ağaçlandırma için 420 milyon Frank** harcandı.
- 1880 yılında Doğu Amerika’da (New York, Orlando, Miami) ormanların ¼ ü tarım için açılmıştır. Bu tahripten sonra büyük sel ve taşkınlar olmuş, tarımda verim düşmüştür. Bu nedenle 19. yy sonuna doğru ormanların korunması için etkili tedbirlerle çoraklaşmış yerlerde ıslah işlerine (Tennessee eyaletinden) başlanmıştır. Bir dere yatağındaki su miktarının yağmur, kar, erime vb dolayı hızla artması ve yatak çevresinde yaşayan canlılara, arazilere, mal ve mülke zarar vermesi olayına taşkın denmektedir. Sel ise suyun aynı sebeplerle çoğalması ve bol malzemeli akması olayıdır.
- Yine Avusturya’da Kuzey Tirol Vadilerinde 1774-1866 yılları arasında orman alanlarının azalması ile çığlar ve sellerin artışı arasında doğrudan bir ilişki bulunmuştur.
- Aslında sellerle mücadelenin tarihi çok eski zamanlara gider fakat sistemli ve planlı çalışma güney Tirollerde (Brixen kasabası Avusturya-İtalya arası-İtalya) 17.yy da başlamıştır.
- Fransa’da da 1789 devriminden 1793 yılına kadar geçen 4 yıl gibi kısa sürede 3,5 milyon Ha ormanlık saha tahrip edilmiş ve bunun sonucu olarak Güney Fransa Alplerinde seller ve su baskınları sık tekrerrür etmeye başlamıştır.
- 1856’da Fransa’da, 1868’de İsviçre’de, 1882’de Avusturya’da büyük su felaketleri meydana gelmiştir. Bu nedenle ilk çalışmalar bu memleketlerde başlamış ve sürmüştür. Avusturya’da 1884 yılında “Sel Yataklarını Islah Dairesi” diye resmi birim kuruldu.
- Avusturya’da ve benzeri şekilde Çekoslovakya ve Polonya’da da kurulan bu birimlerin başına özellikle ormancılar getirildi.
- 1907 yılında yapılan uluslararası bir ormancılık kongresinde, sellerle mücadelede teknik tesislerin ancak geçici tesirli olduğu, halbuki ağaçlandırmalarla yapılan mücadelenin çok daha emniyetli ve sürekli olduğu kabul edildi.
- Gerçekten de koruyucu ormancılık üstün kamu yararı ile birlikte 19.yy’ın ortalarından başlayarak çoğu ülkede ormancılık politikalarını yeniden biçimlendirmiştir.
- Yine bu tarihlerden itibaren çoğu endüstri ülkelerinde bazı orman alanlarının eğlenme dinlenme yeri (rekreasyon yeri) olarak ayrılmasına başlanmıştır.
- Ormancılık tekniği ve biliminin doğuşu ve gelişmesi önce Almanya ve Fransa’da olmuştur. 18. yy sonu ve 19. yy başlarında Cotta ve Hartig gibi bilim adamları bu alanda büyük rol oynamışlardır. Fransa’da 19. yy’ın ilk yarısında Lorenz ve Parade gibi bilim adamları ormancılık bilimine önemli katkılar yapmıştır.